

En trygdeordning for alle:

Flere og sterkere pasienter

I 2008 gjennomførte de en stor tannhelsereform i Sverige, som nå er evaluert. Rapporten, som sier at reformen har vært vellykket, og som foreslår nye tiltak for å styrke pasientenes stilling, kom i august 2015. Høringsrunden er akkurat avsluttet. Nå gjenstår å se hva socialministeren eventuelt vil foreslå av nye tiltak overfor det svenske parlamentet, riksdagen.

I juni 2014 startet arbeidet med å utrede og evaluere reformen fra 2008, som blant annet ga alle innbyggere i Sverige en generell grunnstøtte til tannbehandling, samt beskyttelse mot høye kostnader for dem som hadde behandlingsutgifter som oversteg 3 000 svenske kroner. Når foreslås det å justere opp dette beløpet, ettersom det er flere og flere som får utgifter i denne størrelsesorden. Rapporten mener at beløpet bør indeksreguleres til samme nivå som i 2008. Det samme bør skje med engangsbeløpet som gis til alle, det som på svensk heter Allmänt tandvårdsbidrag og forkortes ATB. Rapporten foreslår også at ATB forbedres for aldersgruppen 65–74 år, siden denne gruppen har størst behandlingsbehov og høyest utgifter til tannbehandling av samtlige grupper.

Politikeren Bengt Germundsson (kristdemokrat), kommunalråd, og dessuten tannlege, ble utnevnt som hovedansvarlig for utredningen. Seniorrådgiver Agneta Rönn ved Sveriges Kommuner och Landsting (SKL – som tilsvarende det norske KS) var utredningens hovedsekretær. Tidende møtte Rönn i Stockholm i slutten av februar 2016, og fikk en gjennomgang av rapportens hovedfunn og anbefalinger.

2008-reformen markerte et systemskifte, heter det først i rapporten. Reformens mål var å beholde den gode tann-

Seniorrådgiver ved SKL (Sveriges KS), Agneta Rönn, var hovedsekretær for utredningen som evaluerer tannhelsereformene fra 2008 og går inn for flere og sterkere pasienter i Sverige. Foto: Privat.

helsen for dem som hadde små eller ingen behandlingsbehov, å støtte dem med stort behandlingsbehov samt gi staten mulighet til god kostnadskontroll. En annen sentral ambisjon var å styrke pasientenes stilling innenfor tannhelsetjenesten.

Tidende skrev om reformen i nr. 5, 2009: <http://www.tannlegetidende.no/i/2009/5/Tidende05b-2738>

Tannhelse er et marked

– Tannhelsefeltet er i langt større grad å betrakte som et marked enn de øvrige helsetjenestene i Sverige, sier Agneta

Rönn. Siden folk betaler en så stor andel av kostnadene selv. Med dette som utgangspunkt har vi foreslått en bedre nettbasert tjeneste for prissammenligning og anbefalt at det skal bli en plikt for tannlegene som behandler pasienter for trygdens regning at de skal oppgi hvilke priser de opererer med. Vi ønsker at det skal bli mye mer åpenhet og standardisering rundt opplysningene om tannlegenes priser, og vi ønsker at pasientene, eller konsumentene, skal bli mer pris- og kvalitetsbevisste ved valg av tannlege.

Bedre opplysning

Utredningen ser behov for å gi betydelig bedre støtte til allmennheten og pasientene innenfor tannhelsetjenesten, først og fremst gjennom en større innsats hva angår informasjon og rådgivning. Det er behov for en folkeopplysningsinstans som kan bidra til et bedre fungerende tannhelsemarked der maktbalansen mellom pasient og behandler jevnes ut og pasientens stilling styrkes, lyder en av hovedkonklusjonene i rapporten.

– For den øvrige helsetjenesten gjennomføres det en årlig pasientenquete. En spørreundersøkelse altså, der pasientene selv vurderer kvaliteten på helsetjenesten de har mottatt. Vi ønsker at det skal gjennomføres en tilsvarende undersøkelse for tannhelsetjenester, eller at tannhelsetjenesten blir en del av den store nasjonale pasientenqueten. Stikkordet er pasientbedømt kvalitet. Når det er sagt viser de undersøkelser vi kjenner til at svenske tannlegepasienter er godt fornøyd med det de får fra sin tannlege. Det vi ønsker oss er mer åpenhet og sammenlignbare resultater, innhentet på samme vis over hele landet.

Bedre analyser og kontroll

– For øvrig medførte reformen fra 2008 at vi har fått et solid register over hvilken tannbehandling som gis. Det kan gjøres mye mer analyse enn det som er

Rapporten som evaluerer den svenske tannhelsereformen fra 2008 kom i august 2015, som en svensk offentlig utredning (SOU). Høringssvarene er innhentet og nå avventes sosialdepartementets proposisjon overfor den svenske riksdagen. . .

gjort. Jeg har nesten ikke sett en helsetjeneste der det er så godt dokumentert hva som utføres. Det er en nesten utømmelig mengde data, som kan brukes til mye, sier Rönn.

Utredningen bringer også frem at det er behov for bedre kontroll, oppfølging og analyse samt bedre styring, for å motvirke feilaktige utbetalinger.

– Vi tror ikke at det er mye juks med trygdemidlene på tannhelsefeltet, men det forekommer her som på alle andre områder, legger Agneta Rönn til. Det er alltid noen behandlere som jukser, det gjelder også for tannleger.

Billigere enn antatt

Når det er sagt viser det seg at reformen ble billigere enn antatt da den kom i 2008. Årsaken til dette er dels at det er færre som har benyttet seg av mulighe-

ten til å få dekket utgifter til tannbehandling enn det ble tatt høyde for, og dels at tannhelsen er blitt bedre. Behandlingsbehovet hos dem som ikke har benyttet seg av muligheten til å gå til tannlegen er ukjent. Likevel antas det at det fortsatt er en del av de med størst behov som ikke har oppsøkt tannlegen. Samtidig er det færre enn før som oppgir at de tross behov avstår fra tannbehandling av økonomiske årsaker.

Videre oppfølging

I sosialdepartementet har de nylig innhentet alle høringsuttalelsene fra ulike instanser etter at rapporten kom i august 2015.

Kansleriråd Anna Hedin forteller at de vil gå gjennom alle høringssvarene i tiden fremover, og at arbeidet med en proposisjon til riksdagen begynner samtidig med at de sammenstiller høringssvarene.

Debatteres

Samtidig har rapporten vakt reaksjoner og debatt. I den svenske Tandläkartidningen nr. 2, 2016 (<http://www.tandlakartidningen.se/debatt/tveksamt-underlag-bakom-slutsatser-om-tandvardsstodet/>) sier to tannleger, som også er professorer, og en direktør i Riksförsäkringsverket/Försäkringskassan at grunnlaget for konklusjonene i rapporten er tvilsomt. Debattantene sår blant annet tvil om påstanden om at den svenske befolkningens tannhelse er vesentlig forbedret siden 2008. Blant annet slår utredningen fast at gjennomsnittsaltallet gjenværende tenner er 28 eller flere blant dem som er yngre enn 61 år. Dette har aldri vært rapportert i Sverige tidligere, og det virker usannsynlig, skriver debattantene, som også stiller spørsmål ved andre beregninger og konklusjoner i utredningen.

Ellen Beate Dyvi